

Hulp geven is een vak.

De vraag is niet, of hulp moet, maar hoe.

“Ooit had Nederland een leidende positie op het gebied van ontwikkelingsdeskundigheid” zegt het zojuist verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over ontwikkelingshulp en het is maar een van de zeer kritische analyses over beleid en praktijk van ons hulpbeleid. Dat moet volgens de Raad in dit rapport “over ontwikkelingshulp die verschil maakt” diepgaand veranderen. Hulp moet niet worden afgeschaft, want die blijft nodig en kan ook het verschil maken, dus niet wel of niet hulp, maar hoe. Een radicale schrapping van dertig van de veertig landen, waarmee wij een ontwikkelingsrelatie hebben, een afscheid van de *one size fits all* benadering, waarbij een formule geldig zou zijn als het medicijn voor ontwikkeling in alle arme landen. Nee, een land voor land benadering en analyse, en daarop gebaseerd zorgvuldig afgewogen maatwerk. Die landenkeuze mag, nee moet dan mede ingegeven worden door expertise en sterkte aanbod in Nederland, b.v. op het gebied van water, landbouw en opbouw maatschappelijke organisaties of financiële instellingen. Hulp geven is niet simpelweg goed doen, maar is een vak geworden, eist professionaliteit, want het gaat om interventies en investeringen. En het vraagt vooral helderheid in doelstellingen en daarop afgestemde verantwoordingen. Die verantwoordingen zijn volgens het rapport, dat getiteld is “Minder pretentie, meer ambitie” “in de verkeerde groef” terecht gekomen, doordat ze verengd zijn tot kilo’s zware vooral financiële rapportages, zo omvangrijk, dat ze niet meer door de ambtenaren van Buitenlandse Zaken gelezen kunnen worden. Die hebben daar op een bepaald moment maar werkstudenten voor ingehuurd! En dat terwijl het toch gaat om het lerend vermogen van het departement te versterken.

De rode draad door het hele rapport heen is dat het bij ons is gaan ontbreken aan echte deskundigheid en professionaliteit. In tegenstelling met b.v. het VK, Canada, Zweden of Duitsland. Ook Hillary Clinton heeft op 6 januari jl. de noodzaak van een hoge graad aan professionaliteit uitgeroepen tot kernpunt van het nieuwe beleid van de VS op het terrein van de internationale samenwerking.

Het rapport analyseert maar in beperkte mate, waarom die professionaliteit niet van de grond is gekomen of zelfs geerodeerd is. Het verwijst wel naar een vorige minister, die opbouw van kennis hier maar onzin vond; die was immers voldoende voorradig bij de Wereldbank! En het rapport oefent – terecht – geen kritiek uit op de inzet van medewerkers van het huidige departement, maar wel op het systeem van zo snelle roulering (ca. 3 jaar) als leidend beginsel van het personeelsbeleid in tegenstelling met professionalisering en deskundigheid. De vroegere rector van de VN Universiteit, Prof. Soetmadjoko, zei het al ruim twintig jaar geleden aldus: wie effectief ontwikkelingswerk wil doen in Aziatische landen, moet de omgeving kennen en vooral daar gekend worden. Zeven jaar zou de norm moeten zijn. De WRR kiest bij de vele aanbevelingen een andere weg: maak net als in de belangrijke andere donorlanden een aparte dienst, die vooral haar medewerkers heeft in die tien landen en niet in Den Haag. Niet los van Buitenlandse Zaken, maar wel op enige afstand. En zij kiest voor een radicaal andere benadering in de relatie beleid-uitvoering-deskundigheid. Reserveer tenminste zes procent van het budget voor research en development; dan krijg je een lerend vermogen en betekenisvolle verantwoording. En laat het beleid, zoals in andere landen, ondersteund worden door een daarop gericht onderzoeksinstituut. Stel je voor, dat het Ministerie van Volksgezondheid zou zeggen, dat het best zonder een RIVM kan functioneren. Uitermate verhelderend is ook het onderscheid, dat de WRR maakt tussen de verschillende doelstellingen van onze hulpverlening: gewone humanitaire hulpverlening, van rampenhulp tot gezondheid; daarnaast echte investeringen in economische groei, zeg ontwikkeling en tot

slot onze bijdragen aan de zg. mondiale publieke goederen, zoals veiligheid, geordende migratie, klimaat en bestrijding besmettelijke ziektes. Verhelderend, omdat in het publieke debat in ons land momenteel die zaken door elkaar gehaald worden. Wie deze week aan hongerende kinderen in Haïti geeft, moet zich volgend jaar niet afvragen, wat dat heeft bijgedragen aan de groei van het BNP in dat land.

Met de insluiting van onze verantwoordelijkheid voor de toekomst van de wereld als geheel slaat het rapport ook een brug naar een eigenlijk geheel nieuwe aanpak van de internationale, beter mondiale samenwerking.

Ook gaat het rapport uitvoerig in op de rol van andere actoren zoals het bedrijfsleven.

Expertise en inzet daarvan worden zeer gewaardeerd, ook en juist in relatie met het lokale ondernemerschap. Een heel scala van maatregelen van tegengaan van corruptie, aanpak belastingparadijzen tot garantiestellingen en leningfaciliteiten. Maar ook hier weer: maatwerk per land.

Het nieuwe WRR-rapport heeft alles in zich om het vastgelopen debat over ontwikkelingssamenwerking uit het slop te trekken en nieuw perspectief te bieden. Men hoeft het niet met alles eens te zijn, maar de afzonderlijke analyses en aanbevelingen verdienen het om systematisch bestudeerd en becommentarieerd te worden, juist nu de politieke partijen zich opmaken voor hun nieuwe verkiezingsprogramma's. Zo kan het een belangrijke peiler worden voor die noodzakelijke brug naar een nieuwe fase in onze internationale en mondiale samenwerking.

Mr Jos J. van Gennip, voorzitter Society for International Development en van 1984 tot 1990 plv. directeur generaal internationale samenwerking.